

GRAMATYKA MATURALNA

Artykuły 97-99

Tryb łączący (Subjunctive)

Rzeczowniki - liczba mnoga, posiadanie i złożenia

Phrasal verbs - budowa i szyk

Materiał do matury podstawowej i rozszerzonej
z przykładami, transformacjami, ćwiczeniami i odpowiedziami

maturaangielski.org

Spis treści

- 97. Tryb łączący (Subjunctive) - suggest, insist, recommend, demand
- 98. Rzeczowniki - liczba mnoga, singular/plural-only, posiadanie i rzeczowniki złożone
- 99. Phrasal verbs - budowa, separable/inseparable i najważniejsze pułapki
- Źródła i uwagi po audycie zakresu CKE

Audyt: Ta trójka powstała po audycie artykułów 43-96 względem tabeli CKE. Nie dokładamy przypadkowych tematów: uzupełniamy obszary, które były w oficjalnym zakresie, a nie miały jeszcze własnego pełnego materiału.

97. Tryb łączący (Subjunctive) - suggest, insist, recommend i demand na maturze rozszerzonej

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Subjunctive w angielskim - suggest, insist, recommend, demand - matura
H1	Tryb łączący (Subjunctive) - suggest, insist, recommend i demand na maturze rozszerzonej
URL	/subjunctive-tryb-laczacy-matura-angielski
Fraza główna	subjunctive tryb łączący matura angielski
Meta description	Subjunctive na maturę rozszerzoną: suggest that he go, insist that she be, recommend, demand, forma przecząca, should i zadania z odpowiedziami.
ALT	Subjunctive - tryb łączący na maturze rozszerzonej

Status w CKE

W aktualnym Informatorze CKE tryb łączący pojawia się po stronie poziomu rozszerzonego. CKE podaje przykłady: I suggest that you bring your own towel oraz I insist that he go home. To ważna wskazówka: po czasownikach wyrażających sugestię, zalecenie, żądanie lub naleganie może pojawić się forma podstawowa czasownika, nawet gdy podmiotem jest he/she/it.

Ważne: Najłatwiej rozpoznać Subjunctive przy 3. osobie liczby pojedynczej: he go, she be, Tom arrive. Nie dodajemy -s i nie zmieniamy be na is/are.

Najważniejsza idea

Zwykły Present Simple	Subjunctive po that
He goes home at five.	I insist that he go home.
She is present.	It is essential that she be present.
Tom leaves early.	They recommended that Tom leave early.

Subjunctive nie opisuje zwykłego faktu. Pojawia się, gdy mówimy o tym, co ktoś proponuje, zaleca, nakazuje, uważa za konieczne lub czego wymaga.

1. Podstawowy schemat

Schemat: VERB / EXPRESSION + THAT + SUBJECT + BASE FORM

I suggest that you bring a jacket.

They recommend that she arrive early.

The manager insisted that Tom stay until the end.

The rules demand that every applicant provide identification.

Forma po podmiocie jest taka sama jak bezokolicznik bez to: go, be, arrive, stay, provide.

2. SUGGEST

suggest + that + subject + base form

I suggest that he take the earlier train.
She suggested that we meet outside the station.

suggest + -ing

I suggest taking the earlier train.
She suggested meeting outside the station.

Ważne: Nie używaj konstrukcji *suggest somebody to do something*. Poprawnie: suggest doing albo suggest that somebody do something.

3. RECOMMEND

I recommend that she book the tickets in advance.
The doctor recommended that he rest for a few days.
I recommend booking the tickets in advance.

Tak jak przy suggest, możliwe są zarówno that-clause, jak i -ing. Na maturze szczególnie przydatna jest transformacja między tymi dwiema konstrukcjami.

4. INSIST

I insist that he apologise.
She insisted that every student be present.
They insisted that we not leave before the end.

Insist podkreśla mocne naleganie lub żądanie. W formie przeczącej not stawiamy przed czasownikiem podstawowym: that he not leave.

insist on + -ing / noun

She insisted on paying for dinner.
He insisted on an immediate explanation.

To inna konstrukcja, ale znaczeniowo bliska. W transformacjach często trzeba przejść między insist that... a insist on...

5. DEMAND / REQUEST / PROPOSE

The workers demanded that the company increase wages.
The committee requested that the report be rewritten.
They proposed that the meeting take place online.

Demand jest mocniejsze niż suggest lub recommend. Request i propose częściej pojawiają się w stylu formalnym.

6. BE w Subjunctive

Czasownik be jest najbardziej charakterystyczny, bo dla wszystkich osób pozostaje be:

It is vital that he be informed immediately.
They insisted that she be given another chance.
It is important that all candidates be ready by nine.

Ważne: Nie: that he is informed, jeśli zadanie wymaga właśnie mandative subjunctive. Konstrukcja z should też może być poprawna: It is vital that he should be informed.

7. Forma przecząca

I suggest that you not tell anyone yet.

The doctor recommended that he not drive for a week.

They demanded that the documents not be removed.

Nie tworzymy przeczenia przez do/does/did. Używamy po prostu not + forma podstawowa.

8. Past reporting verb - bez backshiftu w Subjunctive

She insisted that he leave immediately.

The doctor recommended that I stay at home for two days.

Czasownik wprowadzający może być w Past Simple, ale forma w that-clause pozostaje podstawowa. Nie zmieniamy automatycznie leave na left tylko dlatego, że mamy insisted.

9. Warian z SHOULD

I suggest that he should take the earlier train.

They recommended that the form should be completed online.

W brytyjskim angielskim bardzo naturalny jest wariant should + bezokolicznik. Na maturze warto rozpoznawać oba systemy:

Subjunctive	Wariant z should
I insist that he go.	I insist that he should go.
It is essential that she be told.	It is essential that she should be told.

10. Adjectives + that - rozszerzenie

Po wyrażeniach typu essential, vital, important, necessary, crucial można spotkać podobny schemat:

It is essential that every applicant submit the form on time.

It is vital that the data be stored securely.

It is important that he not be disturbed.

CKE wprost ilustruje Subjunctive czasownikami suggest i insist; konstrukcje po przymiotnikach są naturalnym rozszerzeniem tego samego mechanizmu i są przydatne w bardziej formalnym writingu.

11. Subjunctive a inne konstrukcje z suggest / recommend

Konstrukcja	Przykład	Uwaga
suggest + -ing	I suggest leaving now.	bez osoby po suggest
suggest + that-clause	I suggest that Tom leave now.	Subjunctive
recommend + -ing	I recommend booking early.	ogólne zalecenie
recommend + that-clause	I recommend that she book early.	zalecenie dla konkretnej osoby
insist on + -ing	He insisted on paying.	on jest przymiotnikiem
insist + that-clause	He insisted that I stay.	Subjunctive

12. Najczęstsze błędy

Błąd	Poprawnie	Dlaczego
I suggest him to go.	I suggest that he go. / I suggest going.	suggest nie łączy się typowo z person + to-infinitive

Błąd	Poprawnie	Dlaczego
She insisted that he goes.	She insisted that he go.	po that używamy base form
It is vital that he is informed.	It is vital that he be informed.	jeśli stosujemy Subjunctive
They demanded that she did not leave.	They demanded that she not leave.	not + base form
He recommended me to rest.	He recommended that I rest. / He recommended resting.	rekcja recommend

13. Tłumaczenia - typowe zdania

Sugeruję, żebyś zabrał parasol.

I suggest that you take an umbrella.

Nalegała, żeby on został w domu.

She insisted that he stay at home.

Lekarz zalecił, żeby Anna odpoczęła.

The doctor recommended that Anna rest.

Zażądali, aby dokument został ponownie sprawdzony.

They demanded that the document be checked again.

To ważne, żeby każdy kandydat był gotowy.

It is important that every candidate be ready.

PRAKTYKA 1 - wybierz poprawną formę

1. I suggest that Tom go / goes by train.
2. The doctor recommended that she rest / rests for a few days.
3. They insisted that every applicant be / is present.
4. The manager demanded that the report be rewritten / is rewritten.
5. She suggested me to call / that I call the office.
6. It is essential that he not tell / does not tell anyone yet.

Odpowiedzi

1. go
2. rest
3. be
4. be rewritten
5. that I call the office
6. not tell

PRAKTYKA 2 - przekształć

1. I think you should take a taxi. SUGGEST
2. The doctor said that Tom should stay in bed. RECOMMENDED
3. She would not accept any other solution. INSISTED
4. The committee said the document had to be changed. DEMANDED
5. It is essential for every applicant to be informed. THAT

Odpowiedzi

1. I suggest that you take a taxi. / I suggest taking a taxi.
2. The doctor recommended that Tom stay in bed.
3. She insisted that her solution be accepted. / She insisted on her solution being accepted - zależnie od kontekstu.
4. The committee demanded that the document be changed.
5. It is essential that every applicant be informed.

PRAKTYKA 3 - popraw błędy

1. I suggest you to speak to your teacher.
2. She insisted that Tom leaves immediately.
3. The rules demand that every visitor is registered.
4. They recommended that he does not travel alone.
5. I recommend you booking in advance.

Odpowiedzi

1. I suggest that you speak to your teacher. / I suggest speaking to your teacher.
2. She insisted that Tom leave immediately.
3. The rules demand that every visitor be registered.
4. They recommended that he not travel alone. / ...that he should not travel alone.
5. I recommend booking in advance. / I recommend that you book in advance.

MINI-TEST - ROZSZERZENIE

1. The teacher suggested that each student _____ (bring) a dictionary.
2. The manager insisted that the door _____ (remain) locked.
3. The doctor recommended that he _____ not _____ (work) for a few days.
4. Rewrite: I think it would be a good idea for Anna to apply. SUGGEST
5. Rewrite in the passive subjunctive: They demanded that someone rewrite the report.

Odpowiedzi

1. bring
2. remain
3. not work
4. I suggest that Anna apply.
5. They demanded that the report be rewritten.

Zapamiętaj: Szybka ściągą: suggest/recommend/insist/demand + that + subject + V1. Przy be używamy be dla wszystkich osób. Przeczenie: not + V1. Wariant brytyjski: should + V1.

98. Rzeczowniki po angielsku - liczba mnoga, posiadanie, singular/plural-only i rzeczowniki złożone

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Rzeczowniki po angielsku - liczba mnoga, dopełniacz i compound nouns - matura
H1	Rzeczowniki po angielsku - liczba mnoga, posiadanie, singular/plural-only i rzeczowniki złożone
URL	/rzeczowniki-liczba-mnoga-posiadanie-matura-angielski
Fraza główna	rzeczowniki angielski matura liczba mnoga posiadanie
Meta description	Rzeczowniki na maturę: plural, irregular plurals, news/advice, trousers, apostrof s, of, compound nouns, gender, błędy i zadania.
ALT	Rzeczowniki po angielsku - liczba mnoga, posiadanie i compound nouns

Status w CKE

CKE wymienia na poziomie podstawowym i rozszerzonym nie tylko policzalność rzeczowników, ale także liczbę mnogą, rzeczowniki występujące wyłącznie w liczbie pojedynczej lub mnogiej, sposoby wyrażania posiadania i przynależności, rodzaj oraz rzeczowniki złożone. Artykuł 87 omawiał już countable/uncountable i quantifiers. Tutaj domykamy pozostałą część działu RZECZOWNIK.

1. Regularna liczba mnoga: -s

book -> books

student -> students

car -> cars

Najczęściej dodajemy -s. Wymowa końcówki może się różnić, ale w zadaniach pisemnych najważniejsza jest poprawna forma.

2. Końcówka -es

Po wielu wyrazach zakończonych na -s, -ss, -sh, -ch, -x, -z dodajemy -es:

bus -> buses | box -> boxes | watch -> watches | dish -> dishes

Ważne: Końcówka -o nie ma jednej absolutnej reguły: tomato -> tomatoes, potato -> potatoes, ale photo -> photos, piano -> pianos. Ucz się konkretnych rzeczowników.

3. -y: consonant + y

baby -> babies

city -> cities

country -> countries

Jeżeli przed y jest samogłoska, zwykle tylko dodajemy -s: boy -> boys, key -> keys, day -> days.

4. -f / -fe

wife -> wives

life -> lives

knife -> knives

Ale nie wszystkie rzeczowniki zmieniają f na v: roof -> roofs, belief -> beliefs, chef -> chefs.

5. Najważniejsze nieregularne liczby mnogie

Singular	Plural
child	children
person	people
man	men
woman	women
foot	feet
tooth	teeth
mouse	mice
goose	geese

6. Taka sama forma singular i plural

one sheep -> two sheep

one deer -> several deer

one aircraft -> two aircraft

Nie dodajemy automatycznie -s, jeśli dany rzeczownik ma zerową liczbę mnogą.

7. Rzeczowniki występujące tylko / głównie w liczbie pojedynczej

Rzeczownik	Poprawny czasownik	Uwagi
news	The news is surprising.	kończy się na -s, ale jest singular
advice	This advice is useful.	nie: advices w standardowym znaczeniu
information	The information is correct.	nie: informations
furniture	The furniture is expensive.	nie: furnitures
equipment	The equipment is new.	nie: equipments
homework	My homework is finished.	nie: homeworks

Jak liczyć: Do liczenia używamy jednostek: a piece of advice, two pieces of information, an item of furniture, a piece of equipment.

8. Rzeczowniki występujące w liczbie mnogiej

These trousers are too long.

My glasses are on the table.

The scissors are in the drawer.

A pair of...

This pair of trousers is too expensive.

I bought two pairs of glasses.

Forma pair decyduje o zgodzie: this pair is, two pairs are.

9. PEOPLE i POLICE

People are waiting outside.

The police are investigating the case.

People w znaczeniu "ludzie" jest plural. Police w standardowym użyciu również łączy się z czasownikiem w liczbie mnogiej.

10. Posiadanie: apostrof + s

Singular + 's

my sister's car

the student's book

Tom's idea

Regular plural ending in -s + apostrophe

the students' books

my parents' house

Irregular plural + 's

the children's room

the men's changing room

Ważne: Apostrof nie tworzy zwykłej liczby mnogiej. Nie: apple's = jabłka. Poprawnie: apples. Apostrof służy m.in. do posiadania oraz skróconych form.

11. Posiadanie z dłuższymi grupami

my brother-in-law's car

the woman next door's dog

Końcówkę 's dodajemy do końca całej grupy, która wskazuje właściciela.

12. Wspólne czy osobne posiadanie?

Tom and Anna's flat

Jedno wspólne mieszkanie.

Tom's and Anna's rooms

Osobne pokoje należące do Toma i Anny.

13. Konstrukcja OF

the roof of the house

the end of the film

the size of the room

's jest bardzo naturalne z osobami i organizacjami, a of często z rzeczami, pojęciami i dłuższymi grupami. Nie jest to jednak absolutny podział: the company's policy jest całkowicie naturalne.

14. Double genitive - ROZSZERZENIE

a friend of my sister's

a colleague of Tom's

Konstrukcja oznacza "jeden z przyjaciół mojej siostry / jeden ze znajomych Toma". Nie myl jej ze zwykłym of + rzeczownik.

15. ITS vs IT'S

Forma	Znaczenie	Przykład
its	jego/jej - dla rzeczy/zwierzęcia	The company changed its policy.
it's	it is / it has	It's late. / It's been difficult.

Ważne: Apostrof w it's nie oznacza posiadania. Dzierżawcze its nie ma apostrofu.

16. Rzeczowniki złożone - compound nouns

toothpaste
a dance school
a bus stop
a mother-in-law

Compound noun może być zapisany jako jeden wyraz, dwa wyrazy albo z łącznikiem. Pisownię konkretnego słowa trzeba znać lub sprawdzić w słowniku.

17. Liczba mnoga rzeczowników złożonych

add-on -> add-ons
school bus -> school buses
mother-in-law -> mothers-in-law
passer-by -> passers-by

Najczęściej plural otrzymuje główny człon rzeczownika. Dlatego mother-in-law -> mothers-in-law i passer-by -> passers-by.

18. Noun + noun

a school bus
a coffee shop
a computer game
a car park

Pierwszy rzeczownik pełni funkcję określającą i zwykle pozostaje w singular: a shoe shop, a book shop, a car park. Są wyjątki utrwalone leksykalnie, np. sports centre.

19. Liczby i jednostki jako określenie przed rzeczownikiem

a two-week course
a ten-minute break
a five-year-old child

Gdy liczba + jednostka tworzą złożony przymiotnik przed rzeczownikiem, jednostka jest w singular i zwykle stosujemy łączniki.

20. Rodzaj rzeczownika

CKE wymienia przykłady typu actor-actress, nephew-niece, a na rozszerzeniu także cow-bull. Współczesny angielski często preferuje formy neutralne płciowo tam, gdzie są naturalne, np. actor może odnosić się do osoby dowolnej płci. W zadaniach słowotwórczych trzeba jednak rozpoznawać tradycyjne pary leksykalne.

Forma 1	Forma 2
nephew	niece
king	queen
husband	wife
son	daughter
cow	bull
actor	actress (tradycyjnie)

21. Najczęstsze błędy

Błąd	Poprawnie
advices	advice / pieces of advice
informations	information / pieces of information
The news are...	The news is...
a trouser	a pair of trousers
my parents's house	my parents' house
childrens' toys	children's toys
two mother-in-laws	two mothers-in-law
a three-years course	a three-year course

PRAKTYKA 1 - liczba mnoga

- child -> _____
- wife -> _____
- sheep -> _____
- passer-by -> _____
- mother-in-law -> _____
- add-on -> _____
- box -> _____
- baby -> _____

Odpowiedzi

- children
- wives
- sheep
- passers-by
- mothers-in-law
- add-ons
- boxes
- babies

PRAKTYKA 2 - singular czy plural verb?

- The news is / are surprising.

2. My trousers is / are too long.
3. This pair of scissors is / are new.
4. The police is / are questioning two witnesses.
5. The information was / were useful.
6. People is / are waiting outside.

Odpowiedzi

1. is
2. are
3. is
4. are
5. was
6. are

PRAKTYKA 3 - apostrof i posiadanie

1. the car belonging to my sister -> _____
2. the room used by the children -> _____
3. the house belonging to my parents -> _____
4. one flat shared by Tom and Anna -> _____
5. the car belonging to my brother-in-law -> _____

Odpowiedzi

1. my sister's car
2. the children's room
3. my parents' house
4. Tom and Anna's flat
5. my brother-in-law's car

PRAKTYKA 4 - popraw błędy

1. She gave me two useful advices.
2. The news are very good.
3. I bought a new trousers yesterday.
4. This is my parent's house. (dom obojga rodziców)
5. We met two mother-in-laws at the event.
6. It is a five-years course.

Odpowiedzi

1. She gave me two useful pieces of advice.
2. The news is very good.
3. I bought a new pair of trousers yesterday. / I bought new trousers yesterday.
4. This is my parents' house.
5. We met two mothers-in-law at the event.
6. It is a five-year course.

PRAKTYKA 5 - tłumaczenie

1. Potrzebuję kilku informacji o kursie.
2. Te nożyczki są bardzo ostre.
3. Pokój dzieci jest na górze.
4. To trzydniowa konferencja.
5. Spotkaliśmy dwóch przechodniów.
6. To jeden z przyjaciół mojego brata.

Odpowiedzi

1. I need some information / a few pieces of information about the course.
2. These scissors are very sharp.
3. The children's room is upstairs.
4. It is a three-day conference.
5. We met two passers-by.
6. He is a friend of my brother's. / This is one of my brother's friends.

MINI-TEST - PODSTAWA / ROZSZERZENIE

1. Complete: one foot -> two ____.
2. Correct: The advice were very useful.
3. Complete: the bikes belonging to the students -> the ____ bikes.
4. Complete plural: one mother-in-law -> two ____.
5. Rewrite: a course lasting six weeks -> a ____ course.

Odpowiedzi

1. feet
2. The advice was very useful.
3. students'
4. mothers-in-law
5. six-week

Zapamiętaj: Szybka ściągą: plural nie zawsze = -s. News/advice/information są singular/uncountable. Trousers/scissors/glasses są plural. Posiadanie: student's, students', children's. W złożeniach plural otrzymuje główny człon: mothers-in-law, passers-by.

99. Phrasal verbs - budowa, szyk i najważniejsze pułapki maturalne

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Phrasal verbs na maturę - separable, inseparable, szyk i zadania
H1	Phrasal verbs - budowa, szyk i najważniejsze pułapki maturalne
URL	/phrasal-verbs-matura-angielski
Fraza główna	phrasal verbs matura angielski
Meta description	Phrasal verbs na maturę: separable/inseparable, pronouns, three-word verbs, czasy, passive, najważniejsze czasowniki złożone i zadania.
ALT	Phrasal verbs - budowa i szyk na maturze

Status w CKE

CKE wymienia czasowniki złożone (phrasal verbs) zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym. W przykładach pojawiają się m.in. look for, turn the radio down i come up with, a na rozszerzeniu także figure out oraz look down on. To nie jest więc wyłącznie temat słownictwa: trzeba znać również budowę, szyk i zachowanie dopełnienia.

Terminologia: W szkolnym użyciu termin phrasal verb bywa stosowany szeroko także do połączeń typu look for czy look after. W opisach gramatycznych część z nich klasyfikuje się jako prepositional verbs. Na maturze ważniejsze od etykiety jest poprawne znaczenie i szyk.

1. Co tworzy phrasal verb?

Najczęściej mamy czasownik + particle / przyimek, a całość ma własne znaczenie:

give up = zrezygnować

find out = dowiedzieć się

put off = przełożyć

come across = natknąć się

come up with = wymyślić / zaproponować

Znaczenia nie zawsze da się odgadnąć z osobnych części. Dlatego phrasal verbs trzeba uczyć się jako całych jednostek.

2. Literalne i idiomatyczne

Typ	Przykład	Znaczenie
bardziej dosłowne	sit down	usiąść
bardziej dosłowne	go out	wyjść
idiomatyczne	give up	zrezygnować
idiomatyczne	figure out	zrozumieć / rozwiązać
idiomatyczne	look down on	patrzyć z góry na

3. Intransitive - bez dopełnienia

The car broke down.

I grew up in a small town.

What time did you wake up?

The plane took off on time.

Po czasowniku nie ma dopełnienia. Nie musimy więc podejmować decyzji, gdzie je wstawić.

4. Transitive separable - dopełnienie można rozdzielić

Turn down the radio.

Turn the radio down.

Pick up the parcel.

Pick the parcel up.

Przy rzeczowniku obie pozycje są często możliwe.

5. Zaimek MUSI być w środku przy separable phrasal verb

Turn it down.

Pick it up.

Put it off.

Write it down.

Ważne: Nie: turn down it / pick up it. Jeżeli phrasal verb jest rozdzielny, zaimek osobowy jako dopełnienie stawiamy między czasownikiem a particle.

6. Inseparable - nie rozdzielamy

I am looking for my keys.

She looks after her younger brother.

We came across an interesting article.

He got over the illness quickly.

Nie przenosimy dopełnienia do środka:

I am looking for them. - nie: looking them for

She looks after him. - nie: looks him after

7. Three-word verbs

come up with an idea

put up with the noise

get away with cheating

look down on other people

run out of money

Takie czasowniki są zwykle nierozdzielne:

She came up with it. - nie: came it up with

8. Czas gramatyczny zmienia czasownik, nie particle

give up -> gave up -> has given up

find out -> found out -> will find out

come up with -> came up with -> has come up with

take off -> took off -> has taken off

W zadaniu trzeba znać zarówno phrasal verb, jak i nieregularną formę głównego czasownika.

9. Phrasal verbs w stronie biernej

Jeżeli połączenie jest przechodnie, często może tworzyć Passive Voice:

They put off the meeting. -> The meeting was put off.

Someone is looking after the children. -> The children are being looked after.

They have called off the match. -> The match has been called off.

Ważne: W Passive particle/przyimek zostaje przy czasowniku: looked after, put off, called off. Nie usuwamy go.

10. Pytania z przymikiem/particle na końcu

What are you looking for?

Who are you waiting for?

What did she come up with?

Taki szyk jest naturalny w angielskim. Artykuł 90 omawiał już przymyki na końcu pytań i relative clauses; tutaj widzimy ten sam mechanizm w połączeniach czasownikowych.

11. LOOK - jak zmienia się znaczenie

Phrasal / prepositional verb	Znaczenie
look for	szukać
look after	opiekować się
look at	patrzeć na
look up	sprawdzić informację
look up to	podziwiać
look down on	patrzeć z góry na
look forward to	nie móc się doczekać

Pułapka: W look forward to słowo to jest przymikiem, dlatego po nim używamy rzeczownika lub -ing: I look forward to seeing you.

12. TURN

Phrasal verb	Znaczenie	Szyk z zaimkiem
turn on	włączyć	turn it on
turn off	wyłączyć	turn it off
turn up	podgłośnić / pojawić się	turn it up
turn down	ściszyć / odrzucić	turn it down

13. GET

Połączenie	Znaczenie
get up	wstać
get on with	dogadywać się / kontynuować
get over	dojść do siebie / przezwyciężyć

Połączenie	Znaczenie
get away with	ujść bezkarnie
get rid of	pozbyć się

14. TAKE

Połączenie	Znaczenie
take off	wystartować / zdjąć
take up	zacząć hobby / zajmować miejsce lub czas
take over	przejąć
take after	być podobnym do kogoś

15. PUT

Połączenie	Znaczenie
put off	przełożyć / zniechęcić
put on	założyć / włączyć
put away	odłożyć na miejsce
put up with	tolerować

16. COME / RUN / CARRY

Połączenie	Znaczenie
come across	natknąć się
come up with	wymyślić / zaproponować
run out of	skończyć zapas czegoś
carry on	kontynuować
carry out	przeprowadzić / wykonać

17. Najważniejsza lista maturalna - ucz się w kontekście

Phrasal verb	Znaczenie	Przykład
give up	zrezygnować	She gave up smoking.
find out	dowiedzieć się	I found out the truth.
figure out	rozgryźć / zrozumieć	I finally figured out the answer.
set up	założyć / ustawić	They set up a small company.
call off	odwołać	They called off the match.
put off	przełożyć	We put off the meeting.
pick up	odebrać / podnieść	I will pick you up at six.
bring up	poruszyć temat / wychować	She brought up an important issue.
work out	rozwiązać / ćwiczyć	We worked out a solution.
deal with	radzić sobie / zajmować się	I can deal with the problem.
look after	opiekować się	She looks after her brother.

Phrasal verb	Znaczenie	Przykład
look for	szukać	I am looking for my keys.
run out of	skończyć zapas	We ran out of milk.
come up with	wymyślić	He came up with a good idea.
look down on	patrzeć z góry na	You should not look down on people.

18. Phrasal verb czy zwykły czasownik - transformacje

cancel -> call off
 postpone -> put off
 discover -> find out
 invent / think of -> come up with
 continue -> carry on
 tolerate -> put up with
 recover from -> get over

Na rozszerzeniu takie relacje są bardzo przydatne w transformacjach i setach leksykalnych.

19. Najczęstsze błędy

Błąd	Poprawnie	Powód
turn off it	turn it off	zaimek w środku
look them after	look after them	inseparable
came it up with	came up with it	three-word verb nierozdzielny
The match was called.	The match was called off.	particle jest częścią znaczenia
I look forward to see you.	I look forward to seeing you.	to = przyimek
He gived up.	He gave up.	odmieniamy główny czasownik

PRAKTYKA 1 - separable czy inseparable?

1. Turn down the music. Rewrite with IT.
2. I am looking for my keys. Rewrite with THEM.
3. She picked up the parcel. Rewrite with IT.
4. He looks after his grandfather. Rewrite with HIM.
5. We came up with a solution. Rewrite with IT.

Odpowiedzi

1. Turn it down.
2. I am looking for them.
3. She picked it up.
4. He looks after him.
5. We came up with it.

PRAKTYKA 2 - uzupełnij phrasal verb

1. The meeting was ____ off because the manager was ill. (przełożone)
2. We have ____ out of milk. (skończył nam się zapas)

3. I cannot ____ out how this machine works. (rozgryźć)
4. She ____ up with an excellent idea. (wymyśliła)
5. He finally ____ over the illness. (doszedł do siebie)
6. Please ____ on with your work. (kontynuuj)

Odpowiedzi

1. put
2. run
3. figure
4. came
5. got
6. carry

PRAKTYKA 3 - transformacje

1. They cancelled the match. CALLED
2. We postponed the meeting until Friday. PUT
3. I discovered that the shop had closed. FOUND
4. She invented a clever solution. CAME
5. I cannot tolerate this noise any longer. PUT
6. Continue working until five. CARRY

Odpowiedzi

1. They called off the match.
2. We put off the meeting until Friday.
3. I found out that the shop had closed.
4. She came up with a clever solution.
5. I cannot put up with this noise any longer.
6. Carry on working until five.

PRAKTYKA 4 - Passive Voice

1. They called off the concert. -> The concert ____.
2. Someone is looking after the children. -> The children ____.
3. They have put off the decision. -> The decision ____.
4. People often look down on him. -> He ____.

Odpowiedzi

1. was called off
2. are being looked after
3. has been put off
4. is often looked down on

PRAKTYKA 5 - popraw błędy

1. Please turn off it.
2. I am looking my keys for.
3. She came it up with yesterday.

4. The match was put yesterday off.
5. I am looking forward to see you.
6. He has gave up smoking.

Odpowiedzi

1. Please turn it off.
2. I am looking for my keys.
3. She came up with it yesterday.
4. The match was put off yesterday.
5. I am looking forward to seeing you.
6. He has given up smoking.

MINI-TEST - PODSTAWA

1. Could you turn _____ the TV? It is too loud. (down)
2. I am looking _____ my phone. (for)
3. Rewrite with pronoun: Pick up the bag. -> Pick _____.
4. Complete: The car broke _____ on the way home.
5. Translate: Skończyło nam się mleko.

Odpowiedzi

1. down
2. for
3. it up
4. down
5. We ran out of milk.

MINI-TEST - ROZSZERZENIE

1. Rewrite: She tolerated the situation for years. PUT
2. Rewrite: He thought of a new solution. CAME
3. Passive: They have called off the event.
4. Correct: She looks her younger brother after.
5. Complete with -ing: I look forward to _____ (hear) from you.

Odpowiedzi

1. She put up with the situation for years.
2. He came up with a new solution.
3. The event has been called off.
4. She looks after her younger brother.
5. hearing

Zapamiętaj: Szybka ściągą: noun object może czasem stać przed lub po particle, ale pronoun przy separable phrasal verb musi być w środku: turn it off. Inseparable: look after him, come up with it. Odmieniamy tylko główny czasownik: gave up, has given up.

Źródła i uwagi po audycie zakresu CKE

Podstawa egzaminacyjna: Centralna Komisja Egzaminacyjna, Informator o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2024/2025, część 2.1. Zakres środków gramatycznych, w szczególności strony 35-44.

- Tryb łączący: CKE pokazuje go po stronie poziomu rozszerzonego, m.in. I suggest that you bring your own towel oraz I insist that he go home.
- Rzeczowniki: CKE na obu poziomach wymienia liczbę mnogą, rzeczowniki singular/plural-only, posiadanie i przynależność, rodzaj oraz rzeczowniki złożone. Na rozszerzeniu podaje m.in. passers-by i add-ons.
- Phrasal verbs: CKE wymienia je na obu poziomach; przykłady obejmują look for, turn down, come up with, a na rozszerzeniu także figure out i look down on.
- Artykuł 87 pozostaje głównym materiałem o countable/uncountable i quantifiers, dlatego artykuł 98 nie powtarza całego tamtego działu.
- Artykuł 83 pozostaje głównym materiałem o Gerund & Infinitive; tutaj przy phrasal verbs przypominamy tylko te przypadki, w których particle/przyimek wpływa na formę, np. look forward to seeing.

Wyjaśnienia, przykłady, tłumaczenia, transformacje i ćwiczenia są autorskie. Do uporządkowania reguł wykorzystano standardowy opis gramatyki angielskiej oraz serię Raymond Murphy jako materiał referencyjny; nie reprodukowano treści ani ćwiczeń z podręczników.

Co zostało jeszcze po audycie?

Po artykułach 97-99 nadal warto domknąć kilka mniejszych, ale oficjalnie obecnych w zakresie CKE obszarów: liczebniki (w tym ułamki i liczby dziesiętne), tryb rozkazujący i zdania wykrzyknikowe oraz ewentualnie osobną powtórkę czasowników regularnych/nieregularnych i krótkich odpowiedzi. Kolejność powinna wynikać z użyteczności maturalnej, żeby nie mnożyć materiałów bez potrzeby.